

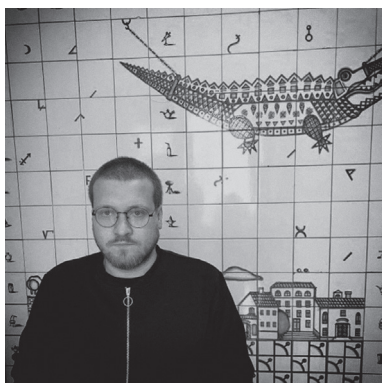
Brno 24. března 2021

Do ČR přijede šest běloruských umělců

Ambasáda nezávislé běloruské kultury při Centru experimentálního divadla iniciovala rezidenční pobyty pro běloruské umělce. Ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou a Českým literárním centrem se podařilo zajistit pobyt pro dva běloruské spisovatele. Dům umění města Brna dále poskytne pobyt dvěma běloruským výtvarníkům. Národní divadlo pozvalo k pobytu dvě běloruské dramatičky. Celkem tak od května bude v ČR postupně pobývat celkem šest běloruských umělců.

Rezidenční pobyt pro běloruské spisovatele

Moravská zemská knihovna a České literární centrum ve spolupráci s Ambasádou nezávislé běloruské kultury vypsalý rezidenční pobyt v ČR pro běloruské spisovatele a spisovatelky. Do výběrového řízení se přihlásilo celkem 23 běloruských spisovatelů a spisovatelek, z nichž odborná porota vybrala spisovatele a redaktora Sjarheje Kalendu a básnířku Nastu Kudasavovou.

Běloruští spisovatelé stráví v Praze a v Brně čtyři týdny na studijním a tvůrčím rezidenčním pobytu.

„Ani v této pandemické situaci, kdy se hranice mezi státy střídavě zavírají a otevírají, a globální vesnice se zase stává místem, kde žijí lvi, bychom neměli zapomenout na základní mezilidskou solidaritu, či jednoduše na zájem o toho druhého. Literatura je jedinečným nástrojem komunikace, a je dobré, když spolu s ní mohou přijít i autoři. A my uděláme vše pro to, aby témata, která k nám nesou, zůstala trvale součástí i českého literárního života,“ uvedl prof. Tomáš Kubíček, ředitel Moravské zemské knihovny.

Rezidenční blok pro běloruské umělce

Mezinárodní rezidenční program, který pořádá Dům umění města Brna, se jmenuje Brno Artists in Residence. Jeho cílem je podpora současné výtvarné kultury, vytvoření prostoru pro vzájemnou výměnu myšlenek mezi českou a zahraniční uměleckou scénou. Na popud Ambasády nezávislé běloruské kultury nyní vznikl výjimečný rezidenční blok, jehož cílem je podpora běloruské kultury v oblasti výtvarného umění. Celkem se přihlásilo 12 běloruských umělců, z nichž odborná porota vybrala Uladzimira Hramoviče a Alesju Žitkevičovou.

„Rezidenční pobyt chápeme jako médium pro realizaci uměleckých projektů i experimentů, jako formát pro umělecké aktivity, které nemusí nutně směřovat k výstavě v klasickém slova smyslu, ale i k jiným způsobům prezentace. Podporujeme myšlenku mobility a vzájemné výměny,“ uvedla ředitelka Domu umění Terezie Petišková.

Rezidenční pobyty běloruských výtvarníků v Brně se uskuteční od 1. do 31. května 2021.

Běloruské dramatičky v Národním divadle

Činohra Národního divadla a festival Pražské křižovatky se rozhodly nabídnout tvůrčí stipendium a rezidenční pobyt v Praze dvěma běloruským dramatikům či dramatičkám. Výzva nebyla omezena věkem, ani státním občanstvím autora a byla určena pro autory píšící bělorusky nebo rusky. Rezidentovi má pobyt poskytnout čas na práci na vlastním dramatickém textu a umožnit české kulturní veřejnosti, seznámit se se současným běloruským dramatickým psaním. Do projektu se přihlásili nejen renomovaní, ale i začínající autoři a autorky.

Na základě došlých materiálů, motivačních dopisů, pečlivého prostudování dosavadní autorské tvorby i zhodnocení zamýšleného dramatického projektu vybrala porota Činohry ND nako-

nec dvě ženy – dramatičky Axanu Hajkovou a Alenu Ivaňušenkou. Axana Hajková, narozena roku 1976, je divadelní režisérkou, herečkou, dramatičkou, kulturní manažerkou, pedagožkou a zakladatelkou „Svobodného divadla“ v Brestu, o 15 let mladší Alena Ivaňušenkou je zase vystudovanou žurnalistkou a spisovatelkou, taktéž velmi úspěšnou dramatičkou, oceňovanou v Bělorusku i v cizině. Obě ženy nás ale především oslovily upřímným motivačním dopisem, silným životním příběhem a také originálním námětem zamýšlené divadelní hry.

Zároveň bychom rádi pomohli i dalším umělcům a umělkyním, kteří se do rezidence Činohry ND přihlásili. Rozhodování bylo totiž velmi náročné. Ukázky z díla nás navíc přesvědčily, že bychom české divadelní veřejnosti měli představit i ostatní přihlášené tvůrce a projekt na podzim vyhlásit znovu.

Ambasáda nezávislé běloruské kultury v ČR

Ambasáda nezávislé běloruské kultury v ČR vznikla při Centru experimentálního divadla v Brně. Symbolicky byla otevřena 17. listopadu u příležitosti výročí Sametové revoluce. Divadelníci tím chtěli navázat na odkaz Václava Havla a upozornit na současné problémy v oblasti porušování základních lidských práv a svobod.

„Sledujeme dění v Bělorusku, kde lidé navzdory rozsáhlému zatýkání, věznění, tvrdým represím a zavražďování vytrvale bojují za spravedlivé volby, svobodu a demokracii. Lidé ve střední a v západní Evropě toho o této zemi vědí bohužel jen velmi málo – jsme přesvědčeni, že nezávislá běloruská kultura a celkový kontext současného dění v Bělorusku je nyní třeba mnohem zřetelněji dostat do veřejného prostoru,“ říká ředitel Centra experimentálního divadla Miroslav Ošchatka.

Ambasadorem byl jmenován běloruský překladatel Sjarhej Smatryčenka, který dlouhodobě usiluje o bělorusko-českou kulturní výměnu. Za popularizaci české kultury v cizině získal Smatryčenka v r. 2015 cenu Jiřího Theinera.

Sídlo Ambasády běloruské nezávislé kultury v na Zelném trhu 9 v Brně.

„Smyslem zřízení ambasády je propagace nezávislé běloruské kultury, jež je v současné době v Bělorusku potlačována. Nejedná se přitom o politický formát, nýbrž o kulturní projekt zaměřený na nezávislou a svobodnou běloruskou kulturu a její projevy v celé její šíři a rozmanitosti. „Nejsme politici, jsme umělci. Věříme však v sílu kultury a v její schopnost získat lidi pro dobrou věc,“ dodává ředitel Oščatka.

symbolické otevření Ambasády nezávislé běloruské kultury v ČR

zleva:

Miroslav Oščatka, ředitel Centra experimentálního divadla
Tomáš Koláčný, 2. náměstek primátorky Města Brna
Sjarhej Smatryčenko, ambasador nezávislé běloruské kultury v ČR
Marek Fišer, radní pro kulturu Města Brna

Projekt Ambasády nezávislé běloruské kultury v ČR finančně podporuje také město Brno.

Ve čtvrtek 25. března uplyne 103 let od vyhlášení novodobého běloruského státu – Běloruské lidové republiky. Kvůli nástupu sovětů nevydržela existence nezávislého státu dlouho. V době před Lukašenkem byl tento den běloruským státním svátkem, za jeho éry se proměnil v den zahájení protestní sezony. Také letos jsou na tento den plánovány pouliční protestní akce. Očekává se, že Lukašenkův režim se proti pokojným demonstrantům pokusí tvrdě zakročit.

Běloruská vlajka v Brně na budově Divadla Husa na provázku /
Centra experimentálního divadla

Sjarhej Kalenda

(Сяргей Календа, nar. 1985 v Kapylu) je spisovatel a redaktor, vzděláním kulturolog hebraista. Absolvoval Fakultu mezinárodních vztahů Běloruské státní univerzity a oddělení literatury a filozofie Běloruského kolegia. Je členem Běloruského PEN klubu a Svazu běloruských spisovatelů. Vydal na tucet prozaických knih, z nichž se některé dostávaly do užšího výběru různých literárních cen, jde např. o autobiografickou zprávu Cesta na konec lůžka (Падарожжа на край ложка), povídkovou sbírku Občas pankáči umírají (Часам панкі паміраюць) či sbírku pro děti Baltské ponožky (Балтыйскія шкарпэткі). S první ženou výtvarnicí Vasilisou Paljaninou založil a jako šéfredaktor vydával časopis aktuální prózy Makulatura (vyšlo 10 čísel, jedno z nich bylo věnováno slovenské literatuře), od r. 2017 vydává literární občasník Minkult. Kalenda v dětství absolvoval uměleckou školu hry na klarinet a saxofon, v posledních letech se věnuje i výtvarnému umění a je profesionálním uznávaným kadeřníkem. Se svojí druhou ženou se stal otcem. Během rezidenčního pobytu v Brně plánuje dopsat knihu o biblických příkázáních a editorsky pracovat na dalším čísle občasníku Minkult s tématem Virus a volby.

Běloruští spisovatelé, kteří přijedou do ČR

Nasta Kudasavová

(Наста Кудасав, nar. 1984 v Rahačově) je básnířka. Vystudovala ruskou filologii na Běloruské státní univerzitě a pak navazující magisterský program v oboru Literární věda tamtéž. První básně publikovala v 15 letech v týdeníku Naša Niva. Upozornila na sebe hned první sbírkou Listí mých rukou (Лісце маіх рук, 2006). Po studiu v Minsku několik let žila s manželem v Petrohradě, v Homelu nebo na běloruském venkově, avšak se po rozvodu vrátila do rodného Rahačova nad řekou Dněprem, kde vychovává syna a dceru. Dodnes vydala 4 básnické knihy, přičemž třetí – Mé nevymluvně (Маё невымаўля, 2016) – byla Běloruským PEN klubem uznána za vůbec nejlepší běloruskou knihu roku. V únoru 2021 se Nasta Kudasavová

stala držitelkou ceny Michase Stralcova a u této příležitosti vyšel její první rozsáhlejší výbor Jaro. Rtům je těsno (Вясна. Вуснам цесна). Během rezidenčního pobytu v Praze by Nasta Kudasavová ráda připravila sbírku věnovanou tématu běloruského protestního roku 2020, psala nové texty a pracovala na překladech zajímavé udmurtské básnířky Larisy Orechovové.

Uladzimir Hramovič

(Уладзімір Грамовіч, nar. 1989)

je běloruský umělec žijící a pracující v Minsku, který ve své práci zkoumá vývoj a vliv ideologie a sociálních změn na „hmotu“ - ať už prostřednictvím litografie, archivních dokumentů nebo struktury města. Zajímá se o „uvíznutí“ v paměti a kopiích, reprodukcích - kde už není „aura“, ale je tu něco, co v originále není. Jeho nedávné projekty zahrnují práci s archivními dokumenty, historií vizuální kultury SSSR a současného Běloruska, stejně jako předměty ze soukromých uměleckých sbírek a veřejných prostor.

Jako umělec i jako aktivista se účastní protestů v Bělorusku. Byl zatčen a strávil 15 dní ve vězení.

Běloruští umělci, kteří přijedou do ČR

Alesja Žitkevičová

(Алеся Жыткевіч, nar. 1990)

je běloruská umělkyně žijící a pracující v Minsku, která ve své práci zkoumá vztah mezi sexualitou a politikou pomocí různých médií. Vystudovala Běloruskou státní akademii umění (katedra grafiky). Týden před obdržení diplomu vystavila v rámci skupinové výstavy „Diploma“ video „Natura“ s příběhy studentů Běloruské státní akademie umění, kteří byli během studia sexuálně obtěžováni učiteli.

Jako umělkyně i jako aktivistka se účastní protestů v Bělorusku.

Axana Hajková

(Аксана Гайко, nar. 1976 v Brestu)

je režisérka, herečka, scénáristka a kulturní organizátorka. Má technické VŠ vzdělání, nicméně již 20 let působí v ryze umělecké sféře. V roce 2001 založila v Brestu Svobodné divadlo, jednu z prvních alternativních scén v Bělorusku, z něhož o 10 let později vzešlo divadlo Kryly Chalopa (zkráceně z azbuky KX). Na divadelní scénu se časem napojilo kulturní prostranství KX a Axana Hajková celou tuto nezávislou kulturní instituci již léta řídí. S Divadlem KX se zúčastnila mnoha workshopů a festivalů v různých zemích Evropy. V rodném Brestu pracovala na performativních a divadelních projektech, např. v centrech pro lidi se zdravotním postižením, pro sirotky či čečenské uprchlíky. V posledních letech se věnuje hlavně dokumentárnímu divadlu. Mezi velké realizace z posledních let patří projekty Černobyl nebo Brest Stories Guide (dramatizovaný audioprůvodce po místech holocaustu v jejím rodném městě). Za aktivní občanské postoje zažívá v posledních měsících Prostranství KX enormní tlak ze strany režimních institucí od hasičů po finanční úřad.

Běloruské dramaticky, které přijedou do ČR

Alena Ivaňušenkova

(Алена Іванюшэнка, nar. 1991 v Minsku)

je dramatička. Vystudovala fakultu žurnalistiky na Běloruské státní univerzitě a Školu mladého spisovatele při Svazu běloruských spisovatelů. Je autorkou 5 divadelních her, z nichž se většina dostala do užšího výběru různých dramatických soutěží nebo získala zvláštní ocenění. Tři hry byly uvedeny na jevišti. Věnuje se dokumentárnímu divadlu, píše výrazným moderním jazykem v duchu poetiky nového dramatu, dotýká se ostrých sociálních témat, zejména otázek postavení ženy ve společnosti. Spolu s manželem divadelním režisérem a teoretikem Aljaxejem Strelnikavem, propuštěným nedávno z Akademie umění za své občanské postoje, vychovává syna.